Jaakko Paasi
Principal scientist
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
20.5.2024

E 27/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen ennakkovaikuttaminen Euroopan terveysunionin tulevaisuuteen

Viite: Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta pyytää kirjallista asiantuntijalausuntoanne (sposti 14.5.2024)

Lausunto

Kiitän mahdollisuudesta lausua liittyen Suomen ennakkovaikuttamiseen koskien Euroopan terveysunionin tulevaisuutta. Lausuntopyynnössä esitetyn mukaisesti keskityn ’Lääketeollisuuden kehityspolkuja kohti vuotta 2030’ -tulevaisuustyön loppuraportissa (https://doi.org/10.32040/2242-122X.2021.T384) esitettyjen skenaarioiden antamaan näkökulmaan aiheesta.

Yleiskommenttina esitettyihin Suomen kantoihin liittyen Euroopan terveysunionin tulevaisuuteen **voin todeta ehdotettujen kantojen olevan myönteisiä ja tärkeitä**.

Moni esitetyistä kannoista on yhtä Lääketeollisuuden kehityspolkuja -raportin ’huoltovarmuus’-kehityspolun kanssa, joka koskee kriittisten lääkkeiden ja rokotteiden saatavuutta kaikissa tilanteissa. Raportissa totesimme, että Suomelle EU on oikea taso käsitellä lääkkeiden ja rokotteiden huoltovarmuutta. Muutaman viime vuosikymmenen aikana merkittävä osa geneeristen lääkkeiden ja niiden valmistuksessa käytettävien lääkeaineiden tuotannosta on siirtynyt tapahtuvaksi Kiinassa ja Intiassa. Covid-19 herätti meidät eurooppalaiset näiden toimitusketjujen haavoittuvuuteen. Geopoliittiset jännitteet ovat vain lisänneet tätä huolta. Huoltovarmuus-kehityspolussa toimme esiin tarpeen kriittisten lääkkeiden ja lääkeaineiden tuotannon paluumuutolle Eurooppaan. Samalla totesimme, että tämä ei tapahdu puhtaasti markkinaehtoisesti vaan tueksi tarvitaan EU-tason politiikkatoimia. Nyt asiaa ollaan siis edistämässä. Yhteishankinnat, allianssit, toimitusketjujen kriittinen tarkastelu ja vahvistaminen ovat kaikki tärkeitä, mutta niiden rinnalla tarvitaan EU:n sisällä tapahtuvaa kriittisten lääkkeiden ja lääkeaineiden omaa tuotantoa.

Lääketeollisuuden kehityspolkuja -skenaarioissa korostetaan myös digiteknologioiden, datan ja tekoälyn laajamittaista hyödyntämistä tutkimuksessa, lääkekehityksessä ja lääketuotannossa. Tätä varten tarvitaan EU-tasoista käytännön ohjeistusta liittyen mm. datan jakamiseen ja tekoälyn hyödyntämiseen. Näitäkin tarpeita on huomioitu Suomen kannoissa.

Oikeastaan ainoa selvityksen **kohta, mikä mielestäni edellyttää muokkaamista** on sivulla neljä oleva lause *’Suomi pitää tärkeänä, että EU vähentää haitallisia riippuvuuksia ja vahvistaa omaa tuotantokapasiteettiaan kriittisissä materiaaleissa, joita tarvitaan esimerkiksi diagnostiikan, rokotteiden, lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden*

Jaakko Paasi
Principal scientist
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
20.5.2024

kehittämiseen.' Minä ymmärrän tämän lauseen niin, että siinä puhutaan ainoastaan lueteltujen asioiden TKI-työstä (kehittämisestä), mikä sinänsä on tärkeää ja kannatettavaa. Mielestäni haitallisten riippuvuuksien vähentämistä ja oman tuotantokapasiteetin vahvistamista tarvitaan myös näiden asioiden lopputuotannossa markkinoille. Vain siten päästään huoltovarmuuteen lääkkeissä, rokotteissa, diagnostiikka– ja lääkinnällisissä laitteissa. Tämä lopputuotteiden, kuten kriittisten geneeristen lääkkeiden ja rokotteiden, tuotannollinen näkökulma tulisi Suomen kantana tuoda selkeästi esiin. Nyt asian ympärillä pyöritään useammassakin kohdassa selvitystä, mutta sitä ei suoraan sanota missään. Huoltovarmuuden näkökulmasta se tulisi selkeästi ilmaista. Siksi ehdotan lauseen muokkaamista seuraavaksi: 'Suomi pitää tärkeänä, että EU vähentää haitallisia riippuvuuksia ja vahvistaa omaa tuotantokapasiteettiaan kriittisissä lääkkeissä ja rokotteissa sekä materiaaleissa, joita tarvitaan lääkkeiden, rokotteiden, diagnostiikan ja lääkinnällisten laitteiden kehittämiseen ja valmistukseen.'

Tampereella 20.5.2024

Jaakko Paasi
Johtava tutkija